

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΑΠ' ΟΤΙ ΔΙΑΒΑΖΩ

Επιστήμη και ήθική.—Αμα μᾶς εἶνε γνωστή ἡ συμπαθητικὴ ὑποκειμενικότης βλέπομε, ὅτι ὁ ρόλος γιὰ τὸν ὁποῖον προορίζονται ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ λογικὴ εἶνε παραδεχτὸς καὶ ἀναγνωρισμένος ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον—δηλαδὴ ὁ ρόλος αὐτὸς εἶνε νὰ δείχνουν τὰ μέσα τὰ ἱκανὰ γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε τὸν ἐπιθυμητὸ σκοπὸ. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ Λογικὸ καὶ ἡ Ἐπιστήμη φωτίζουν τὸν ἀκολουθητέον δρόμον ἐπηρεάζουν καὶ τὴ διαγωγὴ τοῦ ἀτόμου καὶ κάποτε μάλιστα μέχρι σημείου, ὥστε νὰ τὴ μεταμορφώσουν τὴ διαγωγὴ τελείως, ἐνῶ ἀφήνουν ἀναλλοίωτες τὶς τάσεις πού τὴν καθορίζουν τὴ διαγωγὴ, ὅπως συμβαίνει π. χ. στὴν περίπτωσιν πού ἡ ἐπιστήμη κατορθώνει νὰ διαλύσῃ μερικὰς δεισιδαιμονίας ὅποταν παύσουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐκτελοῦν μερικὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα εἶχαν σκοπὸ τὴν ἀτομικὴ τους σωτηρίαν, σκοπὸ πού ἐξακολουθοῦν ἐν τούτοις νὰ τὸν ἐπιδιώκουν καὶ ἔπειτα, μὲ διαφορετικὰ ὅμως μέσα.

Ἀπὸ τὴν καταγωγὴ τους, λοιπόν, καὶ τὴ φύσιν τους οἱ συμπαθητικὲς τάσεις πολλαπλές, πολυάριθμες (σχεδὸν ἀπειρες ἂν λογαριάσωμε καὶ τὶς ἀποχρώσεις τὶς πρὸ λεπτεπίλεπτες) καὶ ἐξαιρετικὰ ποικίλες, οἱ ὁποῖες βροῖσκονται ἀποθηκευμένες σὲ δυναμικὴ κατάστασιν μέσα στὸ ἴδιο ἄτομον, ἐξεγείρονται, τότε τούτες, τότε ἄλλες, καὶ μεταβάλλονται ταυτοχρόνα α' ἐνεργητικὰ μαζὶ μὲ ἄλλες πού δὲν εἶνε ἀναγκαῖως οἱ ἴδιες πάντοτε. Κ' εἶσι τὴν ἴδια στιγμὴν, πού μεταβάλλονται α' ἐνεργητικὰς, ἀναμειγνύονται, συνδυάζονται, ἀλληλοδυναμώνονται, ἡ ἀλληλοθλόμενες ἀδυνατίζουν καὶ παρεμποδίζονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, καὶ παρέχουν κάθε στιγμὴ συνισταμένης πολυσύνθετες, οἱ ὁποῖες μπορεῖ νὰ διαφέρουν στὴ μιὰ περίπτωσιν ἀπὸ τὴν ἄλλη κατὰ διαβαθμίσεις ἐξαιρετικὰ δυσδιάκριτες, ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸν, τὴν ποιότητα, καὶ τὴν ἔντασιν τῶν συμπαθητικῶν στοιχείων πού ἀποτελεσαν τὴ σύνθεσιν.

Ἀπὸ τοῦτο προέρχεται «ἡ ἀσυναρτησία τῆς διαγωγῆς», ἡ ὁποία εἶνε δυνατὴ καὶ ἐξηγεῖται μὲ τὸ γεγονός, ὅτι μεταβάλλεται α' ἐνεργητικὴ τότε ἡ μιὰ συμπαθητικὴ τάσις, πού μᾶς ὡθεῖ νὰ κάνωμε τέτοια ὠρισμένη πρᾶξι, τότε μιὰν ἄλλη πού θὰ μᾶς ὡθοῦσεν ἀντίθετα ν' ἀποφύγωμε τ' ἀποτελέσματα πρὸς τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς φέροι ἡ πρᾶξι αὐτή. Κ' εἶσι ἐξηγουμέναι ἐπίσης ἡ τύμη τῆς συνειδήσεως, ἡ μετάνοια καὶ ἡ φανερόνως δυσσέρεσκια ὁσάκις, κατόπιν τῆς ἐνέργειας ἐνὸς πάθους, τ' ἀποτελέσματα τῆς πράξεως μᾶς διαγείρουν ἀντίθετο συναίσθημα, ὃχι ἀδυνατότερο, καὶ μαζὶ καὶ τὴ λύπην πού ἐπακολουθεῖ σὰ βρεθούμε μπρὸς στὰ ἀποτελέσματα.

Τὸ πάθος π. χ. τοῦ παιγνιδίου ὡθεῖ πολλοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀπελπισίαν σὰ βρεθοῦν μπροστὰ στὴ δυστυχία στὴν ὁποία φέρεται τὴν οἰκογένειάν τους πού δὲν εἶχαν ποτὲ παύσει νὰ τὴν ἀγαποῦν πολὺ. Τὸ ἔρωτικὸ πάθος ἐνίοτε ὡθεῖ νὰ κλέβουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι κατόπιν δοκιμάζουν, μπροστὰ στὸ ἔγκλημα πού κάνανε, τὸ αἶσθημα τῆς φρίκης. Καὶ ἕνα ἀσυγκράτητο πάθος, γιὰ τοῦτο ἢ τὸ ἄλλο ἐλάττωμα, ἀναγκάζει πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ ὑπονομεύουν οἱ ἴδιοι τὴν ὑγείαν

τους, πού μολαταῦτα θὰ ἤθελαν νὰ τὴ διατηρήσουν.

Καὶ λοιπόν σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημεῖο κυρίως ἀνοίγει καὶ φαρδαίνει ὁλοένα περισσότερο ἡ δευτέρα ἀπὸ τὶς τρεῖς σφαῖρες τῆς ἐνέργειας, στίς ὁποῖες ὁ συλλογισμὸς εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐπιδράσῃ τὴν ἀνθρώπιν διαγωγὴν. Ὅταν, μὲ σαφήνεια τόσο μεγαλύτερη ὅσο τὸ μυαλὸ εἶνε γερότερο, συνάγωμε λογικὰ τὶς συνέπειες μιᾶς δομένης πράξεως, συμβαίνει ὥστε τὴν ἴδια τὴ στιγμὴν, πού μεταβάλλεται α' ἐνεργητικὴ τούτη ἡ ἐκείνη ἡ συμπαθητικὴ τάσις καὶ ὡθεῖ στὴν ἐκτέλεσιν τούτων ἢ ἐκείνων τῶν πράξεων, νὰ διεγείρῃται ἡ τάσις πού μᾶς ὡθεῖ ν' ἀποφύγωμε τῶν πράξεων αὐτῶν τ' ἀποτελέσματα. Τότε ἀντὶ ν' ἀφήσῃ τὴν πρώτη τάσιν ἡσυχὴ καὶ ἐλεύθερη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν της (πρᾶγμα πού γίνεται ὅταν ἡ ἀντίθετη τάσις διεγείρῃται πολὺ ἄργα κ' εἶσι βρίσκεται μπροστὰ στ' ἀνεπανόρθωτα ἀποτελέσματα ἐνεκα τῆς πρώτης ὡθήσεως) τὸ λογικὸ προκαλεῖ τὴν ἄμεση καὶ ταυτοχρόνη διέγερσιν τῆς ἀνταγωνιστικῆς συμπαθητικῆς τάσεως, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν πρώτην. Καὶ κάτι περισσότερο ἄκόμα ἀπὸ τὴν ἰσχυρότητα τῆς δυνάμεως τοῦ σκέπτεσθαι, τὰ μελλοντικὰ ἀποτελέσματα τῆς πράξεως, στὴν ὁποία ὡδηγοῦσεν ἡ πρώτη τάσις, μᾶς φανερώνονται καθαρότατα, ὅς νὰ τὰ βλέπαμε μπροστὰ στὰ μάτια μας, τ' ἀποτελέσματα, κ' εἶσι μεγαλώνει πρὸς πολὺ ἡ ἔντασις τῆς δευτέρας τάσεως, πού εἶνε ἀντίθετη στὴν πρώτη, κ' ἐπομένως γίνεται πιθανώτερη ἡ νίκη τῆς δευτέρας. Στὴν ἐκ τῶν ὑστέρων τύμη, τὴ στείρα, ὑποκαθίσταται ἡ ἔγκαιρη ἀπαγόρευσις,

ἡ γόνιμη, ἡ ὁποία μᾶς ἔγλυτώνει ἀπὸ τὴν κάθε ἀσκοπὴ καὶ ἀργόφραστη μετάνοια.

Χάρις στὸ ἐξακολουθητικὸ αὐτὸ γύμνασμα τοῦ λογικοῦ, ὁ ἄνθρωπος τείνει νὰ τὴν κἀνὴ τὴ διαγωγὴν τοῦ ὁλοένα πρὸ συναχθούσης, μὲ τὸ νὰ τὴν ὑποτάσῃ ὁλοένα περισσότερο στὴν πειθαρχίαν τῶν συναισθημάτων του τῶν βαθύτερων καὶ τῶν πρὸ ἐπίμονων, τὰ ὁποῖα πρὸς πολὺ ἀπὸ τ' ἄλλα καὶ ἀντιπροσωπεύουν καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀληθινὴν του προσωπικότητα.

Ἔτσι κατορθώνει ὁ ἄνθρωπος νὰ μπορῇ πάντοτε ἔγκαιρα νὰ ἐμποδίσῃ—μέχρι τοῦ σημείου νὰ τὶς ξεριζώσῃ τελείως—ἐκείνες ἀπὸ τὶς δευτερεύουσας συμπαθητικότητας, τὶς πρὸ παροδικῆς, πού θὰ τὸν ὡθοῦσαν νὰ ἐνεργήσῃ στίς θεμελιώδεις συμπαθητικότητας. Καὶ μὴν ἐνεργώντας πλέον καμιά πρᾶξιν ἀντίθετη πρὸς αὐτὰς κατορθώνει νὰ μὴ προκαλῇ πιά οὔτε τύψεις, οὔτε μετάνοια. Κ' ὑψώνεται μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ ἄνθρωπος στὴν ἀδιατάραχτη γαλήνη, πρὸς τὴν ὁποία ἀπέβλεπε ὁ στωϊκός.

Ἄλ' αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ ὅσο δυναμώνεται μέσα του ἡ «λογικὴ ἀνάγκη»—ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπὴ καὶ καθημερινὴν ἀσκήσιν τοῦ λογικοῦ γίνεται πολλὰς φορὲς ἐπιταχτική, ὅπως παρατηρεῖται σὲ μερικοὺς σοφοὺς—ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμίαν, ὁλοένα ζωηρότερη, νὰ ἐνοποιήσῃ καὶ αὐτὰς τὶς ἴδιες θεμελιώδεις συμπαθητικότητας. Δηλαδὴ νὰ τὶς συναρμόσῃ, ἀφοῦ πρῶτα τὶς ἀδυνατίσει καὶ ἀφοῦ τὶς τροποποιήσῃ, ὅπως πρέπει, γιὰ νὰ χρησιμεύσῃ γιὰ ἕνα καὶ μοναχικὸ ἀνώτατο σκοπὸ, σὲ τρόπον ὥστε οἱ συμπαθητικότητες αὐτὰς νὰ καταντήσουν μορφὰς αὐτοῦ τοῦ ἀνώτατου σκοποῦ.

Τοῦτο ὡθεῖ τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἠθικὰ καὶ λογικὰ ἀνώτερον, στὸ ν' ἀναζητῇ μὲ θέρη ἕνα αἶτημα ἀναγκαῖον ἠθικὸ ἀνώτατο, στὸ ὁποῖο νὰ μπορῇ ν' ἀποδώσῃ καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖο νὰ πηγάζουν ὅλα τὰ αἴτια τῆς διαγωγῆς του. Μ' αὐτὸ τὸ ἠθικὸ ἀνώτατο αἶτημα δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαορτᾶται παρὰ ἀπὸ τὶς θεμελιωδέστερες συμπαθητικότητας τοῦ ἀτόμου. Τὸ λογικὸ δὲν μπορεῖ πραγματικὰ νὰ βοηθήσῃ παρὰ μόνο ὅσο δουλεύει γιὰ νὰ δείξῃ ὅλες τὶς συνέπειες καὶ τὶς πρὸ μακρινῆς, στίς ὁποῖες θὰ ὡδηγοῦσεν ἡ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς συμπαθητικότητας ἂν ἦταν ἐλεύθερη νὰ ἐνεργήσῃ σύμφωνα μὲ τὴ θέλησίν της ὡς τὸ τέλος.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἐπεμβάσεως αὐτῆς τοῦ λογικοῦ ὅλων τῶν θεμελιωδῶν συμπαθητικότητων ἡ ἐνεργητικότης ἐξαλείφεται ταυτοχρόνα, κ' εἶσι ἡ μιὰ ἀδυνατίζει στὴν ἄλλη σὰ ὅσα εἶνε ἀγίθεται, καὶ ἄκόμα προσαρμόζεται ἡ μιὰ στὴν ἄλλη, ὥστε στὸ τέλος ἀποτελοῦν ἕνα σύνολο ἁρμονικόν. Ἀμα ὅμως κατορθωθῇ τοῦτο, παύει τοῦ λογικοῦ ἡ ἐντολή. Τὸ λογικὸ, ἀφοῦ ἐξεγείρῃ ταυτοχρόνα ὅλες τὶς θεμελιώδεις συμπαθητικότητας, τὰς αἰσθάνεται καὶ ἀπορροεῖται καὶ παραδίδει τὶς θεμελιώδεις συμπαθητικότητας σὺν τοῖς αἰσθήσεσιν αὐτῶν. Αὐτὲς τότε συνδυάζονται ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη καὶ ἀδυνατίζουν ἡ μιὰ τὶς ἄλλες καταλήγουν σὲ νὰ παραγάγουν μιὰ τῶσι συμπαθητικὴ συνισταμένη, πού ὁ σκοπὸς τῆς ἀκριβοῦς θὰ ἐκφρασθῇ μὲ τὸ ἀνώτατο ἠθικὸ αἶτημα, τὸ ὁποῖον εἶσι θὰ ὑποδεχθῇ γιὰ τὸ κάθε ἄτομον, ὃχι ἀπὸ τὸ

ΕΝΝΕΡ : Κρεολή

ΕΝΝΕΡ Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΓΥΜΝΟΥ

Ἐξησε σχεδὸν μεταξύ μας, εἰς τὰ χρόνια μας. Γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1829 εἰς τὴν Ἀλσατίαν ἀπέθανε κατὰ τὸ 1905 εἰς τὸ Παρίσι. Εἶνε σχεδὸν χθεσινός, καὶ ὅμως πολὺ ὀλίγα γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν ζωὴν του. Ὑπῆρξεν ἕνας μονάζων ἢ μάλ-
λον ἕνας ἀπομονωμένος. Ἐγινε μέλος τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ μόλις ἔκανε μίαν πρώτην ἐμφάνισιν, διὰ νὰ μὴ παρουσιασθῇ πλέον. Καὶ μένει τὸ ἔργον του ἕνα ἔργον γιγάντιον διὰ νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐνα ἔργον τὸ ὁποῖον ἐνθυμίζει τοὺς κλασσικοὺς χρωματιστάς, τὸν Τζιορτζόνε, τὸν Κορέτζιο, τὸν Προυντόν. Ἡ λατρεία του πρὸς τὸ χρῶμα δὲν τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν τελειότητα τοῦ σχεδίου. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον εἶνε κατὰ δευτερεύον διὰ τὸν Ἐννέρ. Μαζὺ μὲ τὸ χρῶμα εἶχεν εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν τὸ αἶσθημα τῆς βαθμολογίας τῆς σκιᾶς. Σχεδιαστὴς πλαστικὸς τῶν ἐπιπέδων, εἶχε τὴν σοφὴν δύναμιν νὰ ἐξαίρη ἕνα γυμνὸν σῶμα, λουσμένον μὲ πᾶλλοντα χρώματα, εἰς μίαν μαγικὴν ἔνωσιν φωσφορισμῶν καὶ ἱριδισμῶν.

Ὑπῆρξαν πολλοί, οἱ ἀμφισβητήσαντες τὴν ἀξίαν τοῦ Ἐννέρ. Ἐξήτησαν ὅ,τι δὲν εἶχε. Ἀλλὰ διατὶ παρέβλεψαν ὅ,τι ἔλαμπε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν; Ὁ Ἐννέρ δὲν ἦτο οὔτε ψυχολόγος, οὔτε μυστικοπαθής, οὔτε συμβολιστής. Ἡ φιλοσοφία δὲν τὸν θίγει καθόλου. Δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίωσιν ν' ἀνακαλύψῃ τίποτε τὸ νέον. Εἶνε ἀπλῶς ἕνας ζωγράφος. Δὲν ἀποδίδει παρὰ μόνον ὅτι ἡ φύσις του λέγει. Δὲν ἀναχωρεῖ ἀπὸ μίαν θεωρίαν καὶ ἡ αἰσθητικὴ του εἶνε μία ἐμπιστοσύνη εἰς τὸ τάλαντόν του.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅπου ὅλοι θέλουν νὰ εἶνε κατὰ ἄλλο ἀπὸ ὅ,τι εἶνε, δὲν ἦτο παρὰ ἕνας ζωγράφος μόνον καὶ μόνον καὶ αὐτὸ τοῦ ἤρκει.

Ἠγάπησε μὲ σεβασμὸν τὴν φύσιν, συνεβουλεύθη τοὺς διδασκάλους τῆς τέχνης καὶ σιγὰ σιγὰ χωρὶς θόρυβον ὅμοιος μὲ τὸν ἀγρότην, ὁ ὁποῖος δὲν περιμένει θερισμὸν πρὸ τῆς στορᾶς, χωρὶς κανένα αἰφνιδιασμὸν ἐδημιούργησε μίαν τέχνην ἐντελῶς ἰδικήν του χωρὶς νὰ κάμῃ καμμίαν ἐπίδειξιν.

Ἡ ἔμπνευσις του ἦταν ἀπλή, δὲν ἀγαπᾷ οὔτε τὰς πολυδαίδαλους σκέψεις, οὔτε τὰς πιέσεις.

Δὲν ἐφοβήθη τὴν ἀπομόνωσιν ἐνῶ τριγύρω του, ἡ τέχνη τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ἐξήτει καὶ ζητεῖ, ἐκεῖνος εἶχε ἀράξει κάπου, εἰς τὸν ἥσυχον καὶ φωτεινὸν λιμένα τοῦ χρώματος καὶ ἀπέκτησε τὴν ἡρεμίαν τῆς δημιουργίας ἔργων καὶ ὄχι σχολῆς.

Τὸ ἔργον τοῦ Ἐννέρ εἶνε εὐκατάληπτον, εὐκολοχώνευτον.

Σχεδὸν ὅταν ἰδῇ κανεὶς ἕνα ἔργον του εἶνε σὰν νὰ τὰ εἶδεν ὅλα. Δὲν ὑπάρχουν πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ στοιχεία. Δύο ἢ τρεῖς δυνατοὶ τόνοι.

Ἐνα πράσινον σκοτεινὸν τῶν φυλλωμάτων, ἕνα βελουδένιο καὶ θαυπευτικὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ ἢ τῶν ὑδάτων, κάποτε ἕνα ζωηρὸ κόκκινον ἐνὸς κεφαλοδέσμου ἢ πέπλου καὶ ὁ τόνος τῆς σαρκὸς ἀρχίζει νὰ μελωδῇ.

Εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἶνε ὀλίγη πραγματικότης εἰς τὸ τοπίον του, ἔχει τὰς ἀνταυγείας τῆς με-

τάξης, τὴν ἀπαλότητα τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ μὲ ποῖαν μαγευτικὴν καὶ μεγαλοπρεπὴ ἁρμονίαν εἶνε ζωγραφισμένον μὲ τὰ σβυσμένα χρώματά του. Πάντοτε ἕνα τρυφερόν καὶ θερμὸ μυστήριον ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βάθη τῶν το-

σταθερότητα, ἕνα βάρος. Καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν σταθερὸν σκελετὸν παίζει τὸ φῶς μὲ χίλια κύματα, κινηγὰ τὴν σκιὰν εἰς τὸν ἐλεφαντόδοντα τῆς γυναικείας σαρκὸς, ἡ ὁποία λάμπει μὲ τὰ χρώματα τῆς πεταλούδας. Κατὰ τὸ χιμαρικὸν καὶ τὸ ἡδυπαθὲς πλαναται ἐπὶ τῶν πινάκων τοῦ Ἐννέρ καὶ χωρὶς νὰ σκέπτεται καθόλου τὸν Ἐμπρεσιονισμόν, οὔτε τὴν λέξιν οὔτε τὴν θεωρίαν, ἐφαρμόζει ἀκουσίως τὴν θεμελιώδη θεωρίαν του, τὴν παλμικὴν ἀκτινοβολίαν τῶν φωτισμένων ἐπιφανειῶν καὶ τὴν ἀντίδρασιν τῶν βαθυτέρων ἐπιπέδων.

Ὁ Ἐννέρ ἐζωγράφησε, προσωπογραφίας, συνθέσεις εἰδυλλιακάς, θερησκευτικοὺς πίνακας. Ἦτο ὅμως ὁ κατ' ἐξοχὴν ζωγράφος τῆς γυμνῆς σαρκὸς καὶ ἂν ἐζωγράφιζε σκηναὶς θερησκευτικὰς ἦτο διότι εἰς τὰ θέματα ἐκεῖνα εὗρισκε τὸ ζωγραφικόν.

Κατὰ βάθος ἦτο εἰδολωλάτρης καὶ σχεδὸν φιλήδονος. Ἐσκόρπιζεν εἰς τοὺς πίνακάς του, τὴν ὄνειροπόλον κούρασιν τῆς ψυχῆς του, καὶ εἶδε εἰς τὰ ἔργα του κάποιον χαρακτῆρα ποιητικὸν καὶ μελαγχολικὸν μαζὺ μὲ μίαν διαχυτικὴν καὶ ζωηρὰν χαρὰν τῆς ζωῆς.

Τὸ ἔργον του ἔκρινεν ἤδη ὁ χρόνος ὁ μεγαλύτερος κριτής, ἀπηλλαγμένος ἀντιπαθειῶν καὶ παραβολῶν. Ἰσως τοῦ ἀποδοθῇ ὅτι ἐμίμηθη κάποιον, ἀλλὰ ὁ κάποιος αὐτὸς ἦτο ὁ ἑαυτός του, διότι αὐτὸν καὶ μόνον ἐμίμηθ' ἡ χάρις καὶ πολὺ διὰ τοῦτο.

Ὁ Ἐννέρ δὲν θὰ σβύσῃ ποτέ, θὰ μένῃ πολὺ ἀπὸ τὸ ἔργον του εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπερχομένων καὶ ἴσως θὰ μένῃ ὡς μόνος μετὰ τῶν καλλιτεχνῶν τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος, ὁ ὁποῖος ἀπέδωσε τὴν χρυσορροδινὴν λευκότητα τοῦ γυναικείου σώματος, λαμποκοποῦσαν μέσα εἰς τὸ νυκτερινὸ σκοτάδι.

Δυστυχῶς ἡ ἐπιτυχία τὸν ἔκαμε νὰ λησμονήσῃ τί ὤφειλεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ παρημέλησε νὰ παράγῃ κατὰ τὸ νέον, πάντοτε ἀρκούμενος ν' ἀντιγράψῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ παραμελῇ ἀκόμη καὶ τὸ τεχνικὸν μέρος, ὥστε πολλὰ τῶν ἔργων του ἔχουν καταστραφῇ ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπὸ ρωγμῶν καὶ ἀπολεπίσεις.

Εἰς τὴν πατρίδα του ἐπῆγαινε κάποτε διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ γενέθλιον χωρίον καὶ νὰ ἐνθυμηθῇ μὲ συγκίνησιν τοὺς γονεῖς του καὶ τὸν διδάσκαλον τοῦ χωρίου του, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἔπεισε τοὺς γονεῖς του παρακινήσειν αὐτὸν νὰ ἀποφασίσουν τὴν ὕλην θυσίαν νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὸ Στρασβούργον διὰ νὰ σπουδᾷ ζωγραφικῇ.

Ἐταξίδευσεν ὀλίγον εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἔμεινε πιστὸς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του εἰς τὴν Μονμάρτην, ὅπου καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του τῆς ὁδοῦ Πιγ-κάλ.

ΣΤΕΦ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐκκυκλοφόρησαν εἰς κομψὸν τομίδιον αἱ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Συνεδρίῳ τῆς Λοζάννης (3-21 Ἀυγούστου) ἀνακοινώσεις καὶ ὁμιλίαι τοῦ κ. Δημ. Σ. Μπαλάνου, καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

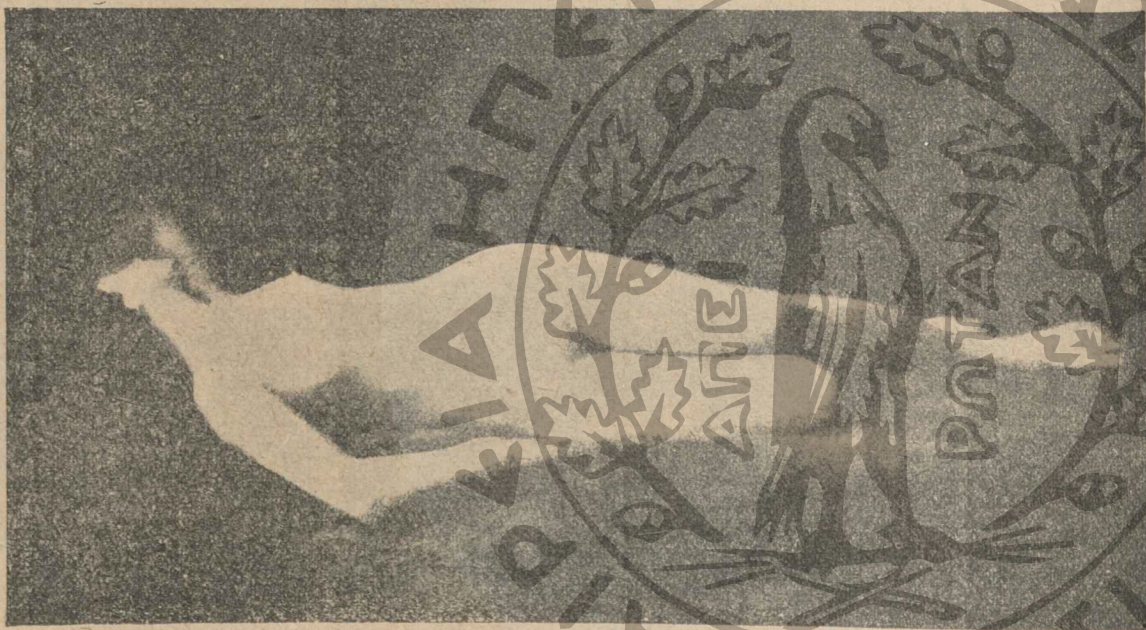

ΕΝΝΕΡ : Ἀνδρομέδα

[ἰδιωτικὴ συλλογὴ]

πίων του. Τὰ γυμνά του εἶνε χωρὶς λεπτομέρειες, κάποια γλυπτικὴ γενικότης τοῦς δίδει μίαν

πρώτον. Τὰ γυμνά του εἶνε χωρὶς λεπτομέρειες, κάποια γλυπτικὴ γενικότης τοῦς δίδει μίαν

ΕΝΝΕΡ : Νύμφη

[ἰδιωτικὴ συλλογὴ]